

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

Justieia de Deu

An'aquest mon n'hi ha molts qui van allou-
ra sense lley y sense politxó: de tot se
riuen y no tenen respecte ni temor, ni á
Dèu, ni a ses criatures. Folgant y fentne
de les seues, passen la vida insultant el cel,
escandalisant la terra y escarnint les veus
de la propia consciencia. A n'aquest mon ningú
los captura perque, ó son bastant llarchs per
escapar de la justieia humana ó bastants poderos-
sos y ningú s'atreveix a dirlos res, ó bastant des-
vergonyits, y já tot s'ho han tirat enrera. Pensan
que de tot poden fer befa; y perque ni Deu, ni'ls
homos los fan res, s'han figurat que sempre cam-
parán be.

Deu te paciencia perque es etern y sab que per
molt que correguem, á la fi vendrem á caure en
les seues mans. Hi ha un día de conte, en que
Deu revelarà les consciencies de cada qual y mos-
trarà devant tot lo mon les disposicions de la
sena Providencia, á vegades tan incomprendibles.
—Per qué mos veim sorpresos y casi escandali-
sats, perque es dolents gandeixen y els bons se
veuen atribulats? Demana un polissó y tothom li-
fa cás; suplica un homo honrat y nigú el s'ascolta:
pareix impossible que hi haji justieia en Deu.—
Tal es moltes vegades es nostro modo de parlar,
quant veim lo que ordinariament passa a n'aquest
mon.

No vos espanteu, ben volguts lectors: sa justie-
cia qu'ara cercam y que pareix que no la trobam
demunt la terra, la trobarem més tart completa y
triufant quant venga el gran dia de les revela-
cions del Senyor. Vendrà un día, diu Jesucrist a
s'Evangelí d'avuy, en que el sol s'oscureix y sa
lluna no darà claror, ses estrelles caurán del fir-
mament y ses virtuts del cel se conmourán. Y lla-
vors apareixerà l'estandart del Fill de s'homo
(qu'es la santa creu) y farán una gran remor totes
les tribus de la terra quant vejen que ve el Fill
de l'homo demunt els niguls del cel; ab gran poder
y majestat enviará als seus angels y replegarán
els elegits dels quatre vents de la terra.

El comentari més preciós lo hi posa a n'aquest
texto de St. Mateu l'autor de la Imitació de Jesu-
crist ab aqueixes paraules: A les hores els juts

estarán ab gran conhort devant tots aquells qui
los despreciaren y afigiren; llevors s'aixecará
per judicar els altres el qui ara ab humildat se
subjecten á les censures dels malvats: els pobres y
els humils tendrán gran confiança y serán confu-
sos els superbos.

Si volem, idò, obrar be, si volem un día reynar
ab Cristo,ensem ab aquest gran día de les reve-
lacions de les consciencies. No mos escandalisem
d'aquestes aparents contradiccions que mos pa-
reix veure á cada passa dins el govern de Deu a
n'aquest mon: vendrà un día en que tot entrarà
dins s'orde y s'armonia. Pensem que bons y mals
a n'aquesta vida son tots passatgers y d'un inst-
tant: lo que dura y no acaba may es l'eternidat.

X...

NOTICIES HISTÓRIQUES

Dia 1 de Desembre, en Nimegen de la baixa
Alemania, sant Eloy bisbe, qual vida admirable,
fonch confirmada ab la grandesa dels seus mira-
cles, per lo que desde fá molts anys, qu'els mallor-
quins l'hi profesan gran devoció; així es qu'el
gremi dels ferrers, qu'era el més antich de Palma,
el tenia per son patró desd'el sigle XIII, lo
mateix qu'el col·legi d'argenteres de la propi ciu-
tat al qui dedicaren capellas propia, s els primers
en l'iglesia del Hospital de sant Andreu y els
altres en la parroquia de Sant'Eulalia; però lo
que més prova la veneració al sant bisbe es l'haver
imposat el seu nom á la campana major de la
Catedral de Mallorca, fabricada l'any 1593.

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

- Día 26.—Dilluns.—Els Despossoris de Ntra. Senyora.
Día 27.—Dimars.—S. Kacundo y S. Primitin mrs.
Día 28.—Dimecres.—S. Jaume de la Marca cfr.
Día 29.—Dijous.—S. Saturnino bisbe y mr.
Día 30.—Divenres.—S. Andreu apl.

DECEMBRE

- Día 1.—Dissapte.—Ss. Eloy y Leonci bishes y cfrs.
Día 2.—Diumenje.—~~X~~ I d'Avent: Sta. Bibiana vg. y mr.

Dalt el puig de Randa (*)

IV.

Lo que s'hi ha de fer

ENCAS de que, per falta de grans recursos pecuniaris, fos impossible alçar sobre aquest bell é històric puig el colossal monument que se desitja consagrar á la memoria del extraordinari savi martir Ramón Lull; vejem lo que, al manco y per pura vergonya mallorquina, hauriam de fér allá demunt, mentres tant se troba un altre siti a propòsit y també culminant per cumplir lo acordat en la *Junta Magna* de la Llonja.

Coma primer *introit* creim que es hora d'adesar totes les inconveniències que se troban, baix del punt de vista del art relligiós, dins y fora del santuari dedicat á la *Mare de Deu de Cura*; comensant per substituir les mesquines figuretes de la Verge y del Beato Ramón, per unes altres de més dimensions y més caracter. Tal volta un retaulo de l'Inmaculada y del Sant Cristo ab lo penitent filosof Ramón su baix ajonollat, sa ploma ab ma, en actitud de rebre inspiracions per defensar el misteri de la Concepció, vora la mata escrita, cual pintura omplís tot l'altar major, sería lo més apropiat. (a) Podria ferse á costes y despeses del Clero mallorquí.

Segonament: l'antiga Aula-escola, qual capser té sa volta enderrocada, ab sa clau que mostra les armes de la ciutat de Palma, recordant lo patronat que hi tenia lo seu Ajuntament, s'hauria de restaurar a costes del meteix; suposant que valga un altre centenar de duros. (b)

Y en tercer lloch: ja que encara romanen vestigis de la coveta ahont se redossava el Beato Ramón, hi haurian d'adressarhi just part demunt una gran creu de pedra, amb una inscripció al seu peu, en que fós de brassos llisos, pero alterosa sobre un claper cònich pera remuntarla. Aquesta obra que tampoch hauria de costar més de cent duros, podrian pagarla les associacions catòliques de tota la nostr'illa. Y may milló que enguany, fi de sigle, per dexarhi solemnement aquest testimoni els qui pretenim ser vassalls de Jesucrist Rey. (c)

¿Que tampoch aquest pich farán cas de las modestes iniciatives de MALLORCA DOMINICAL? Donchs que sia un altre qui les proposi millors, y... tampoch serán ascoltades. ¡Els mallorquins som així! Molt de catolicisme sofronyat, pero, mostrar cara y obrir sa bossa? poch, poquíssim. Molt d'amor plàtonich á la patria, però energías per ferlo efectiu? raríssimes, y sempre estrellantse contra la general *passividat* y els egoismes y les miseries personals. Molt de Lulisme, pero per estudiar y coneixer *qui fou* Ramon Lull,... no se té temps. Molts d'articletxos y cotorrografies periodístiques

(*) Vide els núm. 188, 190 y 198 d'aquest setmanari.

(a) Així estava en l'oratori de l'Universitat Luliana, y está en la sala major del col·legi de la Sapiencia, y en l'iglesia d'Andraig, de Sta. Maria y altres.

Creim que per cent euros podria pintar-lo un artista catòlic palmessà.

(b) Después de publicat el nostro primer Article, hi va pujar una *Comissió* de dit Ajuntament á practicarhi un visori. Ignoram qué n'ha resultat.

(c) Ja que ningú haja respot á l'idea d'alsarne, ab igual objecte dalt el puig de Sta. Magdalena d'Inca, ó vorera el camí nou de Lluch, etc., segons heu proposarem en los núms. 158, 159 y 160, d'aquest setmanari.

p'els homoniquèus que se bellugan dins el fanch polítich; pero trabays nobles, sacrifici honrós, desinterés en profit del comú?... Això sols es tasca d'alguns *xiflats*. (d)

Y als qui mos digan ecsegeradors y pessimistes, sols los repetirém: ha més de trenta anys que se recaudaren diners per fer una estatua de metall al Bto. Ramón; n'ha prop de vint que *en recaudarem* per restaurar son sepulcre, n'ha deü que se contratá el modelo d'estatua.... (e)

* *

Protestám que lo escrit referent al Puig de Randa, no heu ha estat per desvirtuar l'idea del Sr. President de la Diputació, propositantlo com apropiat y digne pedestal del monument *in fieri*, ni manco per desanimar als qui, com noltres, ja l'hey voldriam veure; sols hem cregut dever de conciencia, aidar al bon acert d'aquesta per molts de conceptes magna y extraordinaria empresa, sens fermos ilusions ni pintarmos sant Cristófol nan. Assegurem nos de lo que positivament y en realitat se podrá recaudar ó invertir dins un quinqueni, (pues, per mil rahons, opinam que s'ha de fer molt aviat) y si, per dissort, no ha de bastar per enfilarlo tan amunt, que s'elegeixca un altre siti més avinent y manco costós, desde el cual l'estatua gegantina d'En R. Lull, domina la ciutat hont va neixer y la mar hont va morir.

Aquesta solució tendria la ventatja d'embellir a Palma y de facilitar sa contemplació als fills del país y als estrangers.

¡A pensarhi molt abans de resoldre!

UN LULISTA ANTICH

FOLKLORE MALLORQUÍ

ADAGIS AB QUI

(Continuació)

Els més numerosos son els de sa segona classe, qu'hem dit eran els qui, comensant ab *qui* no guardant consonancia, y allá van:

Qui te un vici dolent, tart ó jamay lo perdrá.

Qui no creu la bona mare, ha de creure la mala madastra.

Qui te fam tot li pareix pa.

Qui te sa taulada de vidre no tir pedres á sa d'es veynat.

Qui va de porchs sempre sent grunyí.

Qui es á vent es á port.

Qui ab mal va, mal acaba.

Qui está enamorat no hi veu, y cad' hora n'hi fan una.

Qui menja massa gros, s'entreveusa 'l bossí.

Qui te fret de peus, caminant lo s' espassa.

Qui roba á un lladre te cent dies de perdó.

Qui parla clar no s' emberassa.

Qui está empagait, sa panxa ho paga.

Cui es ase com neix, com se mor no 's viu massa.

Qui paga comanda.

Qui temps espera, temps li falta.

Qui be 'n te, be 'n pot gastar.

(d) En honor de la veritat y per escepció la nostra censura, no pot arribar á la *Cámara oficial* de C. I. y N. de Palma, ni á la R. A. de Medicina, ni á la nostra Exema. Diputació. Però, la Societat d'Amichs del País, la Junta de la Causa Pia Luliana, l'Escola d'Arts, y tots els Ajuntaments de l'illa, per ses *inèrcies inveteradas* quant no per motius pitjors, han perdut el credit.

(e) Dilluns passat quedá elegida la segona Comissió ecsecutiva.

Qui ab miserias va, miserias l' encalsan.
Qui dona lo que pot, al cel se fa bon lloch.

N' Obrador al final del seu article diu qu' hey ha algunes cançons populars que poden contarse com á brins de la mateixa garba y en dona dues per mostra, aquella: «Mal qui diu, mal qui no diu... etc.» y aquell' altre «M' en vaig aná á cercá arbosses... etc.» D' aqueixas en trascriuré cinch que n' he trobades á n' el meu aplech de *Folklore cansoner*.

Dona fil á sa miloca
y si fa vent volará;
qui es confrare ja prendá
sa candela que li toca.

Qui canta son mal espanta,
y qui plora los aumenta,
per això cantaré jo,
cantant pensaré ab vos sempre.

Sa rahó es superió:
qui espera se desespera;
y qui desespera, espera
passar á vida milló.

Sa meua atlota no 'm vol
y jo no la vuy á ella;
qui te 's manech per sa pella
fa aná s' oli allá hont vol.

Qui es cavaller duga guants;
y qui es amo mocador;
y qui es fiy de conrador
que duga calls á ses mans.

Continuació dels modismes y adagis amb MES

Ser mes llepols que ses serps.
« « aficadís qu'un ca de bou.
« « calent que foch.
« « clar que la llum del dia.
« « beneit qu'en Pep de na Sentema.—
qu'una esperdenya.—qu'es pa de mo-
nició.
« « polissa que ses genetes.
« « negre qu'un moretó—qu'es cul de sa
pella.
« « torpe qu'un reble.
« « lleuger qu'una titina.
« « tort qu'una tafarra—que ses banyes
d'en Barrufet.
« « llis qu'es call de sa ma.
« « festetjat qu'un rey ó reyna.
« « pobre qu'un ropit.
« « mudable que la fuya del'om.
« « bo qu'es pa—qu'uu Sant.
« « blan que sa farina—qu'un cotó.
« « testarrut qu'una mula veyá.
« « dolent qu'es saim ranci.
« « cap-buit qu'un Rafel.
« « lluent qu'un vivori—qu'un llambre.
« « falaguer qu'una espira.
« « escampat que s' olivar de Canet.
« « lleig qu'una brega de moixos.
« « fat que fanch.
« « cabassut qu'un forch d'ays.
« « jugador que ses cartes.
« « etxerovit qu'una gota d' argent viu.
« « fort que cér—que ferro—qu'un roure.
Estar « inflat ó redó qu'un calapet—qu'una
lloca—qu'un tambó—qu'unes xere-
mies.

Estar més magre qu' un garrot—qu' unes ba-
nastres.
« « arrufat qu' un erissó—qu' un poll.
« « alis qu' un qu' ha venut á espera.
« « xalest qu' unes castanyetes—qu' un
passarell—qu' una novia—qu' un re-
yetó.
« « cremat qu' un carbó—qu' un cabo de
realistes—qu' un doblé de mistos.
« « enfadat qu' un Nero.
« « enrevenat qu' un cuyro d' ego.
« « ambarassat qu' un escarabat entre
borres.
« « afferrat qu' una pegellida.
« « assustat qu' un coní.
« « estirat qu' un sabre.
« « net qu' una plata.
« « ple ó redó qu'un tudó—que porce-
llins.
« « gras qu' un pedré.
« « sarút qu'un ase de sinia.
« « més trampat qu'un rellotje.
Tremolar « qu' una figa de poll.
Enyestir « llavent qu' un llamp.
Creixe « qu' una carabassa.
Anar « estirat qu' un parpal.
Deixar « axut qu' una pellissa.
Sabre « que s' oli ranci.
Escriure « qu' el Tostado.
Dur « m... qu' un bou.
Tenir » deutes qu' es Govern.
« « paraules qu' un breviarí.
Cantar » qu' un rossinyol.
Anar « falaguer qu' un pern de rifa.
« « entonat qu' un primatxer de la Seu
« « axencat qu' es batle d' Artá.
Engrexar « qu' els tudons.
Criar « que ses conies.
Fer « mudances que sa lluna.
« « renou qu' es Mestral.
« « feyna qu' un potro palut.
« « mal que ses orugues.
« « via qu' un carril—qu' un llamp—
qu' un mostel.
Corre « qu' el dimoni.
Quedar « adormit qu' un sauló—qu' una re-
bassa.
Val « lo dolent conegut que lobo á conixer
« riure que plorá.
« « espenyar sebates que llansols.
« « talent (ingeni) que pa de forment.
« « donar ganancia á n' el carnicer que
á n' es potecari.
« « una bufada de vent que tots els
rems de Napols.
« « poca terra de primera que molta de
tercera.
« « compostura magre que sentencia
grassa.
Mes fa el qui vol qu' el qui pot.
« « volen sabre els ous que ses gallines.
« « m' estim mal de cap que mal de brassos.
« « c. un bou que cent oronelles.
« « pesa sa ploma que s' aixada.
« « ne digueren á Cristo.
« « sab un ase á caseua que cent sabis á casa
d' altri.
« « s' estravé amb un día qu' amb un any.
Com més va més vela.
« « gran més ase.
(Seguirá.)

CANSONS DE DESPICH

—No 't pensis que si no vens
jo t' envihi á demaná;
som dona pera mudá
s' amor y els pensaments.

—No 't pensis que 'm sápiá greu
si la festeljas polida;
per ventura será es meu
es més curro de la vila.

—Una figa á sa figuera
may ha fet nosa á ningú;
y jo als estufats com tu
los decant amb sa granera.

—A Llorito ja no hi ha
canyes per fer fluviols;
al-lota, si tu no 'm vols
no t' hauré de doná pa,

—Sa madona d' aquest lloch
sempre va portes ubertes,
carrega la gent d' ofertes,
promet molt y atany poch.

—Bona amor viviu, viviu,
no espereu de mi govern,
allá hont heu fet s' estiu,
anau á ferhi s' ivern.

—Estimat meu, dues eynes,
son males de manetjá;
dues na vols festetjá
y amb una t' hi veus amb feynes.

—Amor no m' enganarás
perque alerta t' estaré;
¿sabs quant m' enamoraré?
en sebre que tu hi estás.

—No hi ha animal més traidó
qu' una dona ó una mula,
en dexarni passá una,
un homo no n' es senyó.

—Per s' estimat s' altre día
m' hauria tayat un brás;
y si ara 'm demanás
un cabey que jo tirás,
encara no l' hei daría.

—En tení vint y un any
ses al-lotes, casaulés,
que en tenirne vint y tres,
ja tenen es capavall.

—Fadrina que no festetja
va de portal en portal,
com qui te fruyta venal,
y ningú la hi mercadetja.

—Guerrera (*) ja 'l te daré,
més d' un any ha que 'm fa nosa.
Un homo tan poca cosa
dins ca-meua no hi cau bé.

—Tant m' alabares sa pessa,
que á veurerla vaig aná,
y la vaig acompará
á un' olla gran que vessa.

—Me vaig casá á no veure,
¿sabs com la vaig avení!
Ni sab tayá ni cosí,
y es afectada de beure.

—Tant m' es buyt com carregat,
tal es el meu possehí,
desqu' una dona 'm va dí:
¡Tan vey y no t' has casat?
Qualque trabay deus tení.

—Recordet d' aquelles serves
verdes que 't vaig enviá
perque 't poguessis servá,
y com més va manco 't servas.

(Replegadas per)

M. DURÁN

SETMANADA AB SOLFA

Ja hi tornám a ser!... dirá algún *pessimista* de sa nostra *música* al llegir altre vegada el titol de la setmana: *ab solfa*.

Prenhó en paciència li diré jo, que si a tu no te fá, en canvi n' hi ha qu' en fan xupadits, a més de que nó hem d' está sempre ab so *látigo* en ma; y així un poch per hom en Jordi va a plassa, y ja que fa temps que no he *sonat*, avuy vench á *bufar*, y si no t' agrada, gira fuya y toparás ab s' evangeli que tal volta no sols llegir; y a més fe gracies a Deu que no has nat a Marknenkirchen.

¿Que demanas, que vol dir aquest nom tan envitricollat?
—Idó aquest es el nom d' una ciutat alemana, única en el mon ahont tots els habitants, homos, dones y fins y tot nins petits, fabrican violins, violoncellos, contrabaixos y *violóns*. Dins es seu terme municipal hey ha 15,000 persones que sols se dedican a n' aquest trabay, inundant tota Alemania y tota Europa d' *instruments* de corda.

Pensau si hey ha qui hi pari dins aquella ciutat. Es horrible es *renou* que fan, provant y ensayant *aries*, *trios* y *giscos* ab sos nous e innumerables instruments que sempre van construint.

¿Que fariáu allá dins, voltros que renegau de tota casta de *música*? Callau idó; y dexaumós fer que tot lo més que porém fer es tocar el *violón*, y *vamos á ver*.

Tò primer. La menor: música de dins canostra. Dos carretons se provaren a corre (s' entén es cavalls); partiren de Inca y arribaren a Palma, trobant a sa *meta* sa guardia civil y una joya per hom: 100 pesetas de multa per cada un.
—Una *fuga* a Establiments.—A n' es carré d' es Botóns caygueren alguns picapedrés d' es bastiments.—A bordo del *Bellover* caygué un descarregadó y poch després morí a l' Hospital. (a. c. s.)—Ha sigut nombrat Director del Institut, en substitució del Sr. Herreros, jubilat, D. Antoni Mes-tres, y Secretari, D. Matgí Verdaguer.—Partí cap a Madrid sa comissió d' es nostro Ajuntament a veure de conseguir s' aprobació d' es plá d' *ensanche* de Palma. Se la despedí *fortíssimo*; ara vorém.—D. Francisco Ceballos, qu' era Secretari del Govern civil, fou nombrat delegat especial del Govern a Mahó.—Se reuni la comissió ecsecutiva del Monument al Beato Ramón, y acordá reunirse el dilluns de cada setmana, y a més se repartiren els carrechs de la siguent manera: President: D. Alexandre Rosselló, Vice-presidents: Sr. Alcalde y Sr. Degá, Tresoré: D. Pere Martínez, Secretari: D. Domingo Escafi, Vocals: D. Fernando Truyols y D. Jusep Tous.

Tò segón. Re major: dos sostenidos; música península. Assegura es Govern qu' els carlistes están sossegats.—Per casi tota Catalunya hey ha *huelga* y fábricas tancades, (aquesta es de ses *notes* més *funebres*).—Descarrilament d' un tren devora Bayona, causant moltes víctimes, entre elles s' embaxador extraordinari d' Italia y del ministre del Perú á Madrid; (*marches funebres*).—A n' el Nort *música alemana* entre *teiteros* y *trañnas*.—A Madrit tengué lloch el Congrés *hispano-americano*, y s' apertura de ses Corts. Fou elegit President des Congrés el Sr. Villaverde. Allá si que n' hi haurá de *música* de tot registre! Ja han comensat a cantarse alguna *ária* y fins y tot diuen qu' en Romero se prepara per *cantá* un parey de *duos tot-sol*.

Tò tercer. Mi bemol major: tres bemols; música forastera.
—Mr. Chamberlain, a Roma; *nota desentonada*.—Mackinley va ser reelegit President dels Estats-Units y torna estar dispost a fer *cantá la palinodia* a cualsevol ente que s' atrevesca com noltros, a posarse devant éll.—A Filipines s' arrós va a grumayóns.—Es boers encara donan senyal de vida; y a Xina la cosa s' ha amansada ab una bona degolladissa de xinos y *xinites*.—S' exposició de París ja ha finit *morendo*, y segóns diuan, els qui cercavan *llama* de *pinyóns* han quedat *tosos*.

**

Avuy fa cinch anys que s' explosió dels cartutxos de pólvora entre els qui trabayavan en es rebelli des *Camp pelat*, causá 94 víctimes. ¡Al cèl sian tots!

UN MUSICH DE L' ARRAVAL

Imprenta de José Mir.—1900

(*) La jove rival enamorada.